

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНИКА**

Факультет філології
Кафедра загального та германського мовознавства

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ЛАТИНСЬКА МОВА

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Освітня програма
Англійська мова і література та друга іноземна мова

за спеціальністю В11 Філологія

спеціалізацією В11.041 – германські мови та літератури (переклад включно),
перша – англійська;

галузі знань В Культура, мистецтво та гуманітарні науки

Освітня кваліфікація: Бакалавр філології (за спеціалізацією В11.041 – Германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська)

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № 1 від “26” серпня 2025 р.

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Латинська мова
Викладач (-і)	Петришин Марта Йосипівна
Контактний телефон	0951186634
E-mail викладача	marta.petryshyn@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	Очний/заочний
Обсяг дисципліни	3 кредити ЄКТС, 90 год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/developer/course/view/117
Консультації	Консультації проводяться в день проведення занять, а також щовівторка з 13.50. Можливі консультації через онлайн ресурси за попередньою домовленістю.
2. Анотація до навчальної дисципліни	
Навчальна дисципліна «Латинська мова» передбачає засвоєння студентами нормативної граматики, оволодіння уміньми і навичками читання, письма, граматичного аналізу і перекладу адаптованих і оригінальних латинських текстів; формування знань про структуру латинської мови та її лексичний склад, місце в генеалогічній і типологічній класифікації індоєвропейських мов; вміння грамотно вживати лінгвістичну термінологію латинського походження, розуміти міжнародну наукову термінологію, створену на ґрунті греко-латинських елементів, шляхи проникнення латинських лексем у сучасні європейські мови; аналізувати мовний матеріал з точки зору словотворчих та етимологічних характеристик лексичних одиниць; використовувати в усному і писемному мовленні латинські крилаті вислови і паремії. Опанування курсу сприяє поглибленню загальної лінгвістичної підготовки майбутніх філологів, розширює їх уявлення про структуру та функціонування рідної і європейських мов, а також стимулює розвиток логічного мислення та аналітичних здібностей. Методи навчання: пояснювально-ілюстративний, порівняльно-зіставний, репродуктивний, інтерактивні комп'ютерні технології (комп'ютерне тестування), самостійна робота. Методи контролю: фронтальне опитування, індивідуальне опитування, тестування, письмова робота.	
3. Мета та цілі навчальної дисципліни	
Метою вивчення дисципліни «Латинська мова» є формування у студентів теоретичних знань про систему і структуру латинської мови, її основні морфологічні категорії, граматичні форми та синтаксичні конструкції; виявлення впливу латинської мови на фонетику, морфологію та лексику германських і романських мов; підготовка майбутніх філологів на основі знання латинської мови до поглибленого вивчення курсів «Вступ до мовознавства», «Вступ до літературознавства», «Основна іноземна мова (англійська)», «Зарубіжна література», «Лексикологія», «Історія української та зарубіжної культури», «Філософія». Цілі: засвоєння студентами фонетики і графіки латинської мови, нормативної граматики (самостійні і службові частини мови), оволодіння уміньми і навичками читання, письма, граматичного аналізу і перекладу адаптованих і оригінальних латинських текстів; формування знань про структуру латинської мови та її лексичний склад; оволодіння лінгвістичною термінологією латинського походження; розуміння наукових термінів і понять, утворених на основі грецько-латинських елементів; дослідження шляхів проникнення латинських лексем у сучасні європейські мови; практичне використання латинських крилатих висловів, паремій та аббревіатур у професійній діяльності.	
4. Програмні компетентності та результати навчання	
<u>Загальні компетентності:</u> ЗК 2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку	

суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК 3. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК 11. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях професійної або навчальної діяльності.

Фахові компетентності:

ФК 2. Здатність використовувати в професійній діяльності знання про мову як особливу знакову систему, її природу, теорію та історію, функції, рівні.

Результати навчання:

РН 2. Ефективно працювати з інформацією: добирати необхідну інформацію з різних джерел, зокрема з фахової літератури та електронних баз, критично аналізувати й інтерпретувати її, впорядковувати, класифікувати й систематизувати.

РН 5. Співпрацювати з колегами, представниками інших культур та релігій, прибічниками різних політичних поглядів тощо.

РН 7. Розуміти основні проблеми філології та підходи до їх розв'язання із застосуванням доцільних методів та інноваційних підходів.

РН 12. Аналізувати мовні одиниці, визначати їхню взаємодію та характеризувати мовні явища і процеси, що їх зумовлюють.

РН 15. Здійснювати лінгвістичний, літературознавчий та спеціальний філологічний аналіз текстів різних стилів і жанрів англійською мовою.

5. Організація навчання

Обсяг навчальної дисципліни

Вид заняття	Загальна кількість годин
лекції	
семінарські заняття	30
самостійна робота	60

Ознаки навчальної дисципліни

Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний/вибірковий
2	B11 Філологія	1	нормативний

Тематика навчальної дисципліни

Тема	Кількість годин		
	лекції	заняття	сам. роб.
Тема 1. Вступ до курсу. Історія розвитку латинської мови. Роль латинської мови у формуванні наукової термінології. Латинська мова в професійній діяльності.	–	2	2
Тема 2. Латинський алфавіт. Звукова система латинської мови. Класифікація голосних і приголосних. Дифтонги і диграфи. Вимова приголосних, буквосполучень. Довгота і короткість складу. Наголос.	–	2	4
Тема 3. Дієслово як частина мови. Основні форми та основи правильних дієслів. Поділ дієслів на чотири дієвідміни. Теперішній час дійсного способу активного стану. Наказовий спосіб. Вираження заперечення.	–	2	4
Тема 4. Іменник як частина мови. Граматичні категорії іменників. Словникова форма іменника, визначення основи. Поділ іменників на відміни. Перша відміна іменників. Друга відміна іменників. Суфікси іменників першої та другої відмін. Морфологічна адаптація іменників першої та другої відмін сучасними	–	2	4

мовами. Прийменники. Синтаксис простого речення.			
Тема 5. Прикметник як частина мови. Словникова форма прикметника. Поділ прикметників на групи. Прикметники першої і другої відмін. Узгодження прикметників з іменниками. Займенникові прикметники. Сполучники. Частки. Вигук.	—	2	2
Тема 6. Розряди займенників: особові, присвійні, зворотний, вказівні, відносні, питальні, означальні, заперечні.	—	2	4
Тема 7. Теперішній час дійсного способу пасивного стану. Синтаксис пасивної конструкції. Утворення теперішнього часу дійсного способу пасивного стану: особові закінчення, особливості відмінювання і перекладу. Неозначена форма теперішнього часу пасивного стану. Синтаксис пасивної конструкції. Ablativus auctoris. Ablativus instrumenti. Заміна активної конструкції на пасивну.	—	2	4
Тема 8. Часи системи інфекта. Минулий час недоконаного виду дійсного способу активного і пасивного стану. Майбутній час недоконаного виду дійсного способу активного і пасивного стану. Відмінювання дієслова sum, fui, —, esse в часах системи інфекта. Дієслова складені з esse.	—	2	4
Тема 9. Третя відміна іменників. Історичні основи іменників третьої відміни. Словникова форма. Визначення практичної основи. Поділ на типи. Приголосний тип. Голосний тип. Мішаний тип. Особливості відмінювання іменників третьої відміни. Суфікси іменників третьої відміни. Практична основа іменників третьої відміни як твірна база субстантивів у сучасних мовах.	—	2	4
Тема 10. Прикметники другої групи. Дієприкметник теперішнього часу активного стану. Словникова форма прикметників другої групи. Визначення основи прикметників другої групи. Відмінювання прикметників з трьома закінченнями в Nom. Sing. Відмінювання прикметників з двома закінченнями в Nom. Sing. Відмінювання прикметників з одним закінченнями в Nom. Sing. Дієприкметник теперішнього часу активного стану. Атрибутивне і предикативне вживання дієприкметників. Латинізми дієприкметникового походження в українській мові.	—	2	4

Тема 11. Ступені порівняння прикметників. Прислівник. Вищий ступінь порівняння: утворення, відмінювання. Найвищий ступінь порівняння: утворення, відмінювання. Аналітичні форми ступенів порівняння. Суплетивні ступені порівняння. Неповні ступені порівняння прикметників. Вживання відмінків при ступенях порівняння (Ablativus comparationis. Genetivus partitivus). Морфологічні типи прислівників. Особливості утворення похідних (вторинних) прислівників. Ступені порівняння прислівників. Особливості утворення ступенів порівняння прислівників.	—	2	4
Тема 12. Четверта відміна іменників. П'ята відміна іменників. Четверта відміна іменників. П'ята відміна іменників. Словотворчі моделі іменників четвертої відміни. Словосполучення з іменниками res. Порівняльна характеристика іменників п'яти відмін.	—	2	2
Тема 13. Часи системи перфекта в активному і пасивному стані. Минулий час доконаного виду дійсного способу активного стану. Давноминулий час дійсного способу активного стану. Майбутній час доконаного виду дійсного способу активного стану. Дієслово sum, fui, —, esse в часах доконаного виду. Дієприкметник минулого часу доконаного виду пасивного стану. Часи системи перфекта в пасивному стані.	—	2	4
Тема 14. Розряди числівників. Кількісні числівники. Порядкові числівники. Відмінювання кількісних і порядкових числівників. Розділові числівники. Прислівникові числівники. Ablativus temporis. Римський календар.	—	2	4
Тема 15. Латинізми в сучасних європейських мовах. Поняття про латинізм. Латинізми в українській мові. Шляхи адаптації запозичень латинського походження в українській мові. Латинська мова як джерело термінів в субмові лінгвістики. Фінальні та ініціальні терміноелементи латинського походження.	—	1	2
Тема 16. Латинські паремії в європейській літературній та культурній традиції. Визначення поняття «паремія» та її основні різновиди. Шляхи проникнення латинських паремій в українську культуру. Лінгвістичне та соціокультурне значення латинських паремій. Рецепція латинських афоризмів сучасними європейськими мовами. Латинські паремії та аббревіатури в творах світової літератури XIX–XXI століть. Латинські	—	1	8

вислови та аббревіатури в творчості зарубіжних письменників. Латинські прислів'я як елемент міжкультурної комунікації. Роль латинської паремійної спадщини в професійній підготовці філолога.			
ЗАГ:		30	60

6. Система оцінювання навчальної дисципліни

Загальна система оцінювання навчальної дисципліни	Система оцінювання курсу відбувається згідно з критеріями оцінювання навчальних досягнень студентів, що регламентовані в університеті: Положення про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу у Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника та Порядок організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника. <u>Види контролю:</u> поточний (усне/письмове опитування на практичному занятті); підсумковий (перевірка письмових індивідуальних завдань (граматичні завдання, переклад тексту); тестування на платформі https://d-learn.pnu.edu.ua/. Максимальна сума балів, яка присвоюється за курс, становить 100 балів, з яких: практичні заняття – 25 балів (розраховується як середнє арифметичне усіх отриманих на практичних заняттях оцінок), підсумкова контрольна робота – 10 балів, самостійна робота – 10 балів, колоквиум – 5 балів, екзамен – 50 балів.
Вимоги до письмових робіт	Підсумкова контрольна робота є складовою частиною семестрового рейтингу і має концептуально обґрунтовано висвітлити 50+1% обсягу матеріалу. Контрольна робота виконується аудиторно від руки на 13 занятті та складається з чотирьох завдань (переклад зі словником адаптованого латинського тексту; переклад речень латинською мовою; граматичний аналіз речення; латинські деривати в українській та англійській мовах). Максимальний бал за контрольну роботу становить 10 балів.
Практичні заняття	Знання студента оцінюються як з теоретичної, так і з практичної підготовки відповідно до національної шкали за такими критеріями: «відмінно» – здобувач освіти ґрунтовно засвоїв теоретичний матеріал, глибоко і всебічно знає зміст навчальної дисципліни, основні положення наукових першоджерел та рекомендованої літератури, логічно мислить і будує відповідь, вільно використовує набуті теоретичні знання при аналізі практичного матеріалу, висловлює своє ставлення до тих чи інших проблем, демонструє високий рівень засвоєння практичних навичок; правильно вирішив усі тестові завдання; «добре» – здобувач освіти добре засвоїв теоретичний матеріал, володіє основними аспектами з першоджерел та рекомендованої літератури, аргументовано викладає його; має практичні навички, висловлює свої міркування з приводу тих чи тих проблем, але припускається певних неточностей під час аналізу практичного матеріалу; правильно вирішив більшість тестових завдань;

	«задовільно» – здобувач в цілому володіє навчальним матеріалом, викладає його основний зміст під час усних відповідей, письмових опитувань, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації; допускає окремі суттєві неточності та помилки; не вміє оцінювати факти та явища, пов'язувати їх із майбутньою діяльністю; правильно вирішив половину тестових завдань. «незадовільно» – здобувач освіти фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) володіє навчальним матеріалом; під час усних відповідей і письмових опитувань не розкриває зміст теоретичних питань і практичних завдань, допускає суттєві неточності; правильно вирішує окремі тестові питання.
Умови допуску до підсумкового контролю	Виконання усіх запланованих завдань і форм роботи, отримання з кожного позитивної оцінки. Враховуються навчальні досягнення студентів (бали), набрані під час аудиторних занять, при виконанні індивідуальних письмових завдань, тестувань, а також бали за підсумкову контрольну роботу. Максимальна кількість балів за практичні заняття становить 50 балів, мінімальна – 25.
Підсумковий контроль	Форма контролю: екзамен. Форма здачі – письмова. Розподіл балів за завдання: Екзаменаційний білет складається з чотирьох завдань (переклад тексту – 15 балів, аналіз речення – 15 балів, практичне завдання 1 – 10 балів, практичне завдання 2 – 10 балів). Максимальна кількість балів за іспит – 50 балів. Мінімальна кількість балів для зарахування курсу – 50. Студент, який не набрав 50 балів за відомістю № 1, має право скласти іспит за відомістю № 2. Студент, який не набрав 50 балів за відомістю №3, направляється на проходження курсу вдруге відповідно до Положення про порядок повторного вивчення навчальних дисциплін (кредитів ECTS) в умовах ECTS або відраховується з навчального закладу.
7. Політика навчальної дисципліни	
<u>Письмові роботи:</u> Списування та плагіат, а також користування мобільним телефоном, планшетом чи іншими мобільними пристроями під час виконання письмового завдання чи тестування є недопустимими та призводять до незарахування результатів чи нескладання тестування відповідно до Положення про запобігання академічному плагіату та іншим порушенням академічної доброчесності у навчальній та науково-дослідній роботі здобувачів освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника та Процедури забезпечення дотримання академічної доброчесності. <u>Академічна доброчесність:</u> Дотримання академічної доброчесності засновується на ряді положень та принципів академічної доброчесності, що регламентують діяльність здобувачів вищої освіти та викладачів університету. Ознайомитися з «Положенням про запобігання академічному плагіату та іншим порушенням академічної доброчесності у навчальній та науково-дослідній роботі здобувачів освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (Редакція 2)» можна за покликанням: https://efund.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/172/2024/02/34-05-polozhennia-pro-zapobihannia-akademichnomu-plahiatu.pdf <u>Відвідування занять.</u> Студент зобов'язаний вчасно приходити на заняття. Він може бути недопущений до заняття у разі спізнення без вагомої на те причини. Студент має брати активну участь в обговоренні питань, які розглядаються під час лекційних і практичних занять; заохочується висловлювання власної думки. Здобувач вищої освіти має бути толерантним у спілкуванні з викладачем та іншими студентами, зокрема під час обговорення дискусійних питань на заняттях. Студент може відпрацювати пропущене з поважної причини заняття чи вид контролю.	

Студенти, котрі навчаються за **індивідуальним графіком**, опрацьовують частину теоретичного матеріалу самостійно з обов'язковим складанням тем і підсумкового тестування на платформі дистанційного навчання d-learn.pnu.edu.ua, погоджених з викладачем на початку семестру. Умови навчання за індивідуальним графіком регламентуються «Положенням про порядок навчання здобувачів вищої освіти за індивідуальним графіком у Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника» https://efund.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/172/2023/05/02-07.44_2022-polozhennia-pro-poriadok-navchannia-zdobuvachiv-vyshchoi-osvity-za-individualnym-hrafikom-u-prykarpatskomu-natsionalnomu-universyteti-imeni-vasylia-stefanyka.pdf

Неформальна освіта: Порядок здобуття неформальної освіти та визнання її результатів регламентує «Положення про визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти, в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника» (https://efund.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/172/2023/05/02-07.33_2022-polozhennia-pro-vyznannia-rezultativ-navchannia-zdobutykh-shliakhom-neformalnoi-osvity-v-prykarpatskomu-universyteti-imeni-vasylia-stefanyka.pdf).

Для здобуття неформальної освіти рекомендовано використання платформ Coursera, Prometheus, Udemy, EdEra та ін. Наприклад: Latin for Beginners <https://www.udemy.com/course/latin-for-beginners/?couponCode=PMNVD2525>; The Latin Language Through Story: Part I A Natural Method to Learning Classical Latin <https://www.udemy.com/course/the-latin-language-through-story-part-i/?couponCode=PMNVD2525>

8. Рекомендована література

Основна:

1. Дяків О. Ю., Петришин М. Й. Латинська мова (тексти і завдання): практикум. Івано-Франківськ, 2012. 180 с.
2. Загайська Г. М., Петришин М. Й. Liber Latinus ad usum philologiae studentium : підручник. Чернівці : Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2024. 458 с.
3. Оленіч Р. М. Латинська мова. 2-е вид., виправлене. Львів: Вид-во "Світ", 2001. 350 с. Режим доступу: <https://docplayer.net/71394117-Latinska-mova-p-m-olenich.html>.
4. Петришин М. Й., Загайська Г. М. Legamus et exerceamus : навч. посібник. Чернівці: Чернівецький нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2021. 142 с.
5. Петришин М. Й., Загайська Г. М. Repetitorium Latinum. Pars prima: збірник вправ для контрольних і самостійних робіт з латинської мови. Чернівці : Чернівецький нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2021. 172 с.
6. Петришин М. Й., Загайська Г. М. Repetitorium Latinum. Pars secunda: збірник тестів. Чернівці: Чернівецький нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2021. 148 с.
7. Скорина Л.П., Скорина О.А. Латинсько-український, українсько-латинський словник [Текст] Київ: Обереги, 2004. 447 с. Режим доступу: <https://archive.org/details/sl0vn20>

Додаткова:

1. Єршоміна О. Ю. Латинська мова: навч. посібник. Київ: ВПЦ «Київський університет» 2019. 336 с.
2. Звонська Л. Л., Шовковий В. М. Латинська мова: Підруч. для студ. відділень класичної філології та ін. філолог. спеціальностей. К.: Книга, 2003. 528 с.
3. Корж Н. Г., Луцька Ф. Й. Із скарбниці античної мудрості: [Словник]. 2-е вид., доп. і перероб. К. : Вища шк., 1994. 351 с.
4. Коротюк О. В., Станіч В. С. Словник латинських висловів. Київ; ОВК, 2021. 218 с.
5. Латинська мова [Текст]: підручник / Олексій Сафроняк, Василь Волощук, Марія Волощук. Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2015. 457 с.
6. Латинська мова: практикум для здобувачів вищ. освіти ОС "Бакалавр" спец. 035 "Філологія". Уклад. О. В. Ковтун, В. І. Кульчицький, Н. І. Хайдарі. Київ: НАУ, 2021. 86 с.
7. Литвинов В.Д. Латинсько-український словник. К. : Українські пропілеї, 1998. 710 с.
8. Лучканин С.М. Латинські сентенції (крилаті латинські вислови) з історико-літературним коментарем. К.: Видавництво Науковий світ, 2009. 140 с.

9. Мисловська Л.В., Пилипів О.Г. Латинська мова. Підручник для вищих навчальних закладів. Львів. 2019. 200 с.
10. Сафроняк О.В., Волощук В.М., Волощук М. В. Латинська мова: підручник. Львів; ЛНУ ім. І. Франка. 2019. 457 с.
11. Шинкарук В. Д. Латинська мова: підручник для студентів гуманітарних спеціальностей. Київ: Міленіум. 2020. 533 с.
8. Яковенко Н.М., Трипуз В.М. Латинська мова : підручник. К.: Вища школа, 1993. 360 с.

Інформаційні ресурси:

1. <https://www.cambridgescp.com>
2. <https://www.conted.ox.ac.uk/about/latin-language-courses>
3. <http://www.internetpolyglot.com/ukrainian/lessons-ln-uk>.
4. <https://latinaomnibus.pl/>
5. https://www.vatican.va/roman_curia/institutions_connected/latinitas/documents/rc_latinitas_2004_06_01_lexicon_it.html
6. <http://www.pinax.com.ua>

Викладач: Петришин М.Й., доцент кафедри загального та германського мовознавства.

